

AULA DE CINEMA

2023/2024

FilmoTeca
de Catalunya

Generalitat de Catalunya
Departament
de Cultura

filmoteca.cat

Imatge del cartell: *Blue Velvet*. David Lynch, 1986.

El cinema va sobreviure al sonor, a la televisió, al canvi del suport fotoquímic pel digital i, recentment, també a una pandèmia. Certament, els hàbits de consum han anat canviant, però l'espectacle col·lectiu davant una gran pantalla continua. Aquest és l'esperit de l'**Aula de Cinema**, no menys sensible a les variacions produïdes en els cànons estètics. Per això proposem un programa que conjuga grans clàssics amb reivindicacions menys conegudes; que confronta els pilars occidentals de Murnau, Chaplin, Welles o Fellini amb l'exotisme reconegut de Mizoguchi o les mirades perifèriques de Júlio Bressane o Haile Gerima; on hi ha les veus femenines de Lizzie Borden o Ida Lupino i també un espai per al cinema d'animació.

L'**Aula de Cinema** s'adreça particularment a la comunitat d'universitats i escoles de cinema, però també al públic que busca en la Filmoteca el cinema que difícilment es veu en altres pantalles. D'aquí, també, la nostra aposta per la transversalitat amb altres vessants de la programació. Avancem una sessió dedicada al cinema amateur, del qual celebrarem el centenari el 2024, també tindrem Érik Bullot en el context de la seva exposició i projectarem *La Montagne Infidèle*, el clàssic de Jean Epstein recentment recuperat pel nostre Centre de Conservació i Restauració. La Història del Cinema segueix viva.

Esteve Rimbau

AULA B

Projecte educatiu, complementari al cicle **Aula de Cinema**, en què estudiants, acompanyats per l'equip de la Filmoteca i el professorat de les universitats i centres col·laboradors, reflexionen sobre la història del cinema i el fet de programar. Les sessions programades i acompanyades per l'alumnat tindran lloc el juny del 2024.

Programa subjecte a canvis de darrera hora.

Recomanem consultar el web i les xarxes de la Filmoteca per a informació actualitzada.

Horari sessions

Dimecres a les 17.00 h a la sala Chomón, d'octubre a juny

Entrades i abonaments

Entrada individual per sessió	4 €
Entrada reduïda per sessió	3 €
Abonament Aula de Cinema	45 € (32 sessions)
Filmo 10	20 € (10 sessions, vàlid fins final d'any)

Filmoteca de Catalunya

Plaça de Salvador Seguí, 1-9 08001 Barcelona

T +34 935 671 070

filmoteca.serveiseducatiu@gencat.cat

www.filmoteca.cat

#AulaCinema

Amb la col·laboració de

04.10.2023
Sessió inaugural
El cinema amateur
fora de casa

Transport Agnes Thubron, John B. Thubron, 1933. 10'
Memmortigo? Delmir de Caralt, 1933. 14'
Ein Sommer geht zu Ende
(Last Days of Summer) Hans Figura, 1933. 10'
Sister Kichinosuke Takeuchi, 1933. 18'

Quan parlem de cinematografia amateur ens referim a una manera d'entendre el cinema sense condicionants ni objectius comercials, marcada per la pulsio d'incomptables cineastes de sortir de casa a partir dels anys 30 amb una càmera de petit format (9.5 o 16mm), per capturar i compartir públicament un món vibrant mitjançant ficcions i documentals que expandeixen la història del cinema més enllà de la pantalla comercial. A Catalunya, aquest fenomen va tenir una importància i ressò internacionals. La sessió mostra una selecció internacional de films per explicar un moviment cinematogràfic que encara busca la seva història.

2024: Centenari del cinema amateur

Amb Ignasi Renau i Enrique Fibla

11.10.2023
Simfonies de ciutats
Barcelona en tranvia
Manhatta

Ricardo de Baños, 1908. 8'
 Ch. Sheeler, P. Strand, 1921. 10'

Les nuits électriques /
Les nits elèctriques Eugene Deslaw, 1928. 13'
Berlin - Die Symphonie der Groß-
stadt / Berlin, simfonia d'una ciutat
 Walter Ruttmann, 1927. 62'

Barcelona, Nova York, París i Berlín són les ciutats escollides per endinsar-nos en la tradició històrica de les simfonies urbanes filmades. Realitzades durant el període mut, esdevenen un viatge comparatiu suggeridor, tant per la diversitat urbana i social que exposen, com per les diferents mirades i estils que els cineastes hi imprimeixen.

Amb Juanjo Caballero (UB)

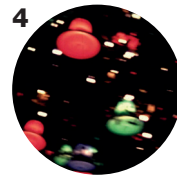

18.10.2023
Cinema-poesia
Ménilmontant
Brumes d'automne /
Boires de tardor

Dimitri Kirsanoff, 1926. 38'
 Dimitri Kirsanoff, 1929. 15'

Originari d'Estònia, Kirsanoff es trasllada a França on participa de l'impressionisme i el cinema d'avantguarda independent. Les seves primeres obres confien la narració al muntatge i l'ús de l'el·lipsi, prescindint dels intertítols per subratllar la poètica de les imatges mateixes. L'actriu Nadia Sibirskaja ha estat comparada amb Lillian Gish per la gran expressivitat del rostre.

Amb Enric Ros (ECIB)

25.10.2023
Cinema sense cinema
Conferència il·lustrada
amb Érik Bullo

Encyclopedia Britannica John Latham, 1971. 6'
Newsprint Guy Sherwin, 1972. 4'
Synchromy Norman McLaren, 1971. 7'
Particles in Space Len Lye, 1979. 4'
Lights Marie Menken, 1964 - 1966. 7'
Atomic Garden Ana Vaz, 2018. 8'
Danza Solar Los Ingrávidos, 2021. 4'

Aquesta conferència il·lustrada es proposa investigar la definició del cinema i les seves possibles transgressions. Una pel·lícula composta per paraules, és encara cinema? Es pot confondre la pista òptica amb la imatge? És possible utilitzar la càmera com una pròtesi del cos? La sessió ofereix algunes pistes per pensar els límits del mitjà. Podem fer cinema sense cinema?

Amb Érik Bullo, cineasta i teòric
 Exposició "Cinema paper. Érik Bullo"
 a la Filmoteca fins al 28.01.2024

08.11.2023
Nostàlgia per
un món perdut
Tabu: A Story of
the South Seas /
Tabu: Una història
dels mars del Sud

F.W. Murnau, 1931. 90'

Murnau va iniciar el guió de *Tabu* atret per l'exotisme de l'illa de Bora-Bora i comptant amb la complicitat del documentalista Flaherty, amb qui buscava localitzacions reals i actors no professionals per relatar, no sense nostàlgia, una història d'amor i destí tràgic. El film avança en la narració sense necessitat de diàlegs i filma amb gran destresa detalls d'una força visual incontestable.

Amb Luis Aller (Bande à Part)

15.11.2023
Bressol del
cinema lèsbic
Mädchen in Uniform /
Noies d'uniforme

Leontine Sagan, 1931. 88'

Obra pionera del cinema d'entreguerres alemany que explora les relacions amoroses dins un internat de l'època. Dirigida per una dona i protagonitzada íntegrament per un elenc femení, presenta una perspectiva insòlita i sofisticada envers el desig i la sexualitat de les dones.

Amb Maria Adell (UB)

22.11.2023
Quan Chaplin pren
la paraula
The Great Dictator /
El gran dictador

Charles Chaplin, 1940. 128'

Tretze anys després de l'arribada del sonor, en plena consolidació del mite del nazisme, Chaplin pren la paraula, per primera vegada, per dirigir una denúncia en clau paròdica al seu màxim dirigent. El film va ser prohibit al nostre país durant trenta-sis anys, fins a la fi del règim franquista.

Amb Antonio José Navarro (Educa tu Mirada)

29.11.2023
Entre el cap i el cor.
Un melodrama britànic
Brief Encounter /
Breu encontre

David Lean, 1945. 86'

Passió i remordiment són els motors d'aquest acurat melodrama inspirat en el puritanisme de la societat britànica. I també el paper de l'atzar: fins a quin punt pot canviar les nostres vides?

Amb Rosa Gutiérrez (UAB)

13.12.2023
L'univers femení
de Mizoguchi
Akasen Chitai /
El carrer de
la vergonya

Kenji Mizoguchi, 1956. 87'

En el seu darrer film, Mizoguchi s'endinsa un cop més en el món de la prostitució, i ho fa de manera prodigiosa: les inquietuds i passions de cinc joves treballadores d'un bordell de Tòquio conformen un retrat coral desacomplexat que defuig qualsevol mirada moralista o reduccionista.

Amb Ana M. Palomo (UVic)

20.12.2023
Queen of the 'B's
The Hitch-Hiker /
L'autoestopista

Ida Lupino, 1953. 71'

Actriu, directora, guionista i productora de la seva pròpia companyia independent en el si del Hollywood dels anys 50, Lupino es va decantar per pel·lícules de baix pressupost que abordaven sense concessions temes controvertits. Aquest film *noir* i paranoic rodat en exteriors n'és un bon exemple –el primer del gènere dirigit per una dona.

Amb Quim Casas (FX Barcelona Film School)

11

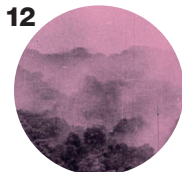
10.01.2024

El realisme extraordinari de Fellini
Le notti di Cabiria /
Les nits de Cabiria

Federico Fellini, 1957. 110'

En el món sòrdid i cínic que Fellini esbossa, només Giulietta Masina és capaç d'encarnar Cabiria, una jove prostituta romana, amb tanta força i innocència a la vegada. El to oníric del film prefigura el gir que farà el seu cinema ben aviat. Encara aleshores, Fellini "no s'oposa al neorealisme, sinó que aconsegueix el seu propi realisme extraordinari reordenant poèticament el món" (André Bazin)

Amb Ludovico Longhi (UAB)

12

17.01.2024

Filmar l'incommensurable. Poetes del foc
La Montagne Infidèle /
La muntanya traïdora

Jean Epstein, 1924. 24'

Les rendez-vous du diable /

Les cites del diable Haroun Tazieff, 1958. 80'

El 22 de juny de 1923 i només cinc dies després de l'inici d'una violenta erupció volcànica al vessant nord de l'Etna, Epstein i l'operador Paul Guichard travessaven Itàlia per conèixer i rodar de prop el monstre que l'havia provocada. Entre 1957 i 1958 el geòleg Haroun Tazieff enregistra el seu viatge a la recerca dels volcans actius del planeta. Desaparegudes durant dècades, ambdues pel·lícules han estat restaurades per la Filmoteca de Catalunya i el Haroun Tazieff Archives Workshop, respectivament.

Amb Daniel Pitarch, investigador, realitzador i docent

13

24.01.2024

L'univers kafià de Welles
Le Procès (The Trial) /
El procés

Orson Welles, 1962. 118'

Adaptació lliure de l'obra homònima de Franz Kafka, en què Josef K. (encarnat per un esplèndid Anthony Perkins) és presa del sistema judicial i burocràtic, del qual és incapaç de sortir il·lès. Welles dibuixa una arquitectura de malson i una pertorbadora davallada als inferns per explorar la pèrdua d'identitat, la culpa i la corrupció de la societat moderna.

Amb Víctor Esquirol (FX Barcelona Film School)

14

Filmar la infància
Crónica de un niño solo

Leonardo Favio, 1965. 79'

Amb ressonàncies del neorealisme italià, Bresson i la referència ineludible a *Les 400 cops* de Truffaut, aquesta òpera prima va ser per molts anys considerada com la millor pel·lícula argentina. Favio hi filma la infància marginal de Polín amb una posada en escena sòbria i una mirada incorruptible i tendra.

Amb Iván Gómez (URL)

15

07.02.2024

La plàstica de Paradjanov
Tini zabutykh predkiv
(Shadows of Forgotten
Ancestors) / L'ombra

dels nostres avantpassats oblidats

Serguei Paradjanov, 1965. 97'

Vibrant i poètica representació de la vida, l'amor i la mort a les muntanyes d'Ucraïna. Inspirant-se en la tradició folklòrica de la regió, els colors, la música i els rituals, Paradjanov parteix d'una llegenda popular i se l'apropia. Així, transita "d'un realisme quasi etnogràfic a la pura fantasia alliberada pel somni" (Marie-Claude Treilhou).

Amb Luis Ugarte (Bande à Part)

16

14.02.2024

Entre la vida i el teatre
L'amour fou /
L'amor boig

Jacques Rivette, 1969. 252'

"La pel·lícula capta els somnis i la desesperació dels seixanta com poques altres, i en surts transformats; és una experiència vital i filmica alhora" (Jonathan Rosenbaum). Rivette combina el reportatge directe i la ficció amb la improvisació d'actors i actrius segons un principi de no intervenció que els porta a crear els seus propis personatges en escena.

Amb Mar Canet i alumnat de La Casa del Cine

17

21.02.2024

Un cinema feminista
Carmen de
Carabanchel

Cecilia Bartolomé, 1965. 15'

Y'a qu'à pas baiser! /
N'hi ha prou amb no follar!

Carole Roussopoulos, 1971. 17'

Cosas de mujeres

Rosa Martha Fernández, 1978. 45'

Des de geografies, contextos i estils heterogenis, en l'aire de la segona onada feminista, les tres peces donen forma cinematogràfica als debats que es plantegen al voltant de l'avortament i la contracepció lliure i gratuïta. Irreverència, valentia i posicionament polític van de bracet amb una crítica als sistemes dominants de representació.

Amb Nuria Cancela (UPF)

18

28.02.2024

Cinema i contracultura al Brasil
Matou a Família e Foi ao Cinema /
Matà la família i anà al cinema

Júlio Bressane, 1969. 78'

Emblema del Cinema Marginal Brasiler (underground, cosmopolita, experimental) i fill de la contracultura mundial i l'explosió del tropicalisme musical, aquest film està impregnat del context repressiu de l'època, però també de l'ímpetu de "la violència, la bellesa sensual d'aleshores i la gràcia." (Bressane).

Amb Albert Elduque (UPF)

19

06.03.2024

Artavazd Pelechian.
Escollar les imatges, veure el so
Menq (We) / Nosaltres

1969, 26'

Obitateli (Inhabitants) / Habitants 1970, 9'

Vremena goda - Tarva Yeghanakner

(The Seasons) / Les estacions 1975, 29'

Mer dare (Our Century) /

El nostre segle 1983, 48'

D'origen armeni, format a l'URSS, Pelechian estableix un pont entre l'avantguarda soviètica dels anys 20 i 30 i els seus contemporanis. La recerca d'un llenguatge pròpiament cinematogràfic, proper a la poesia, el va portar a conceptualitzar el muntatge a distància en clara referència a la composició musical, l'altre gran pilar del seu cinema.

Amb Pere Alberó (ECIB)

20

13.03.2024

Una estètica revolucionària
Még kér a nép (Red Psalm) / Salm roig

Miklós Jancsó, 1972. 87'

Amb gran virtuosisme i una sensualitat desbordant, aquest musical filma una revolta camperola a l'Hongria de la dècada del 1890. Compost de només 28 preses llargues, i amb una posada en escena que fusiona el folklore del poble amb la repressió del conflicte, és radical en la seva forma poètica i en l'exposició de la violència política del moment.

Amb José Enrique Monterde (UB)

21

20.03.2024

Descolonitzar la mirada
Mirt Sost Shi Amit (Harvest: 3.000 Years) / 3.000 anys de collita

Haile Gerima, 1976. 150'

Docuficció del cineasta afroamericà Haile Gerima que torna a la seva Etiòpia natal per filmar el dia a dia d'una família camperola al servei d'un sistema feudal que l'explota. Al·legoria èpica i contundent de la lluita de classes a l'Àfrica postcolonial, el cineasta prioritza "la rebel·lia i la resistència en lloc del lament, la reacció a la violència en lloc de la indulgència victimista". (Marie-Pierre Duhamel)

Amb Ramon Faura (ELISAVA)

22

03.04.2024

Fer cinema políticament
Maeve

Pat Murphy, 1981. 110'

Inspirada en els debats feministes sobre la cosificació de la dona i les relacions entre feminisme i nacionalisme, Maeve evoca els disturbis d'Irlanda del Nord a través d'una representació complexa i allunyada dels discursos dominants sobre el conflicte.

Amb Ramon Faura (ELISAVA)

23

10.04.2024

El radicalisme de Lizzie Borden
Born in Flames / Nascuda de les flames

Lizzie Borden, 1983. 79'

Un imaginari futur postrevolucionari és filmat des d'una perspectiva feminista i radical. Fruit de la impaciència política però també d'un entusiasme col·lectiu, *Born in Flames* denuncia la desigualtat de gènere i qüestiona les dinàmiques de poder. Considerat un clàssic del cinema afro-futurista.

Amb Marta Piñol (UB)

24

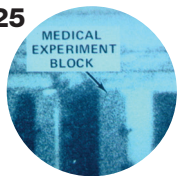
Bell i sinistre
Blue Velvet / Vellut blau

David Lynch, 1986. 120'

Retrat de la cara oculta i reprimida d'una petita ciutat nord-americana de províncies, *Blue Velvet* es desplega com un viatge iniciàtic en què el desig de buscar la dimensió misteriosa del món en representa la sola via d'accés.

Amb Mar Canet i alumnat de La Casa del Cine

25

Harun Farocki. Desconfiar de les imatges
Bilder der Welt und Inschrift des Krieges/ Les imatges del món i la inscripció de guerra

Harun Farocki, 1989. 74'

Aquesta faula moderna ens ensenya que les imatges no es deixen domesticar fàcilment, no les veiem d'una vegada per totes. La seva potència resideix precisament en la seva reserva de sentit, d'enigma, en què no es descobreixen immediatament. Muntar, comparar, relacionar: tres gestos necessaris per poder-hi veure.

Amb Lluís Anyó (URL)

26

08.05.2024

Un cinema pictòric
Mat i syn / Mare i fill

Aleksandr Sokúrov, 1997. 71'

"La pel·lícula mostra un fill que du en braços la seva mare agonitzant com si fos una transformació de La Pietat. [Sokúrov] elabora una espècie de visió panteista de l'existència que contraposa l'agonia d'un cos físic a l'esplendor del paisatge natural que envolta l'escenari de la defunció." (Àngel Quintana)

Amb Javier Urrutia (Educa tu Mirada)

27

15.05.2024

Homenatge a Agustí Villaronga
El mar

Agustí Villaronga, 2000. 111'

Homenatge al recentment desaparegut Agustí Villaronga amb l'adaptació cinematogràfica d'*El mar*, del poeta mallorquí Blai Bonet, admirat pel cineasta: "El mar d'en Blai és sòrdid i lluminós, bell, inquietant, poètic i ple d'amor pels seus personatges. La mort i la religió li donen forma. [...] La mort és el monstre, l'Alien, l'assassí i el perill. Com a qualsevol pel·lícula de terror."

Amb Quim Puig (UAB)

28

22.05.2024

La segona vida dels arxius
Un'ora sola ti vorrei / Per una hora més amb tu

Alina Marazzi, 2002. 55'

Reivindicat per Laura Mulvey com un film exemplar per estudiar el potencial subversiu del treball amb imatges d'arxiu, *Un'ora sola ti vorrei* pren les *home movies* de l'avi i les cartes i els diaris de la mare de la cineasta per transformar una història familiar individual, d'absència i dolor, en una fita de la història social feminista, en què allò que és privat esdevé polític.

Amb Pere Alberó (ECIB)

29

29.05.2024

Animació documental
Waltz with Bashir / Vals amb Bashir

Ari Folman, 2008. 87'

L'artifici de les imatges animades es converteix en el dispositiu perfecte –i potser l'únic possible– per cobrir les llacunes del record del director sobre la matança de Sabra i Shatila, al Líban, l'any 1982.

Amb Juan Vaccaro (UB-Centre Film-Història)

30

05.06.2024

Melodrama queer
Morrer como um Homem / Morir com un home

João Pedro Rodrigues, 2009. 133'

Melodrama dens, barroc i arriscat, ritmat per seqüències musicals i un ampli registre que va de la tragèdia a l'humor. Narra el declivi de Tonia, una transsexual aferrada a les seves condicions religioses. Amb reminiscències d'Almodóvar i Fassbinder.

Mar Canet i alumnat de La Casa del Cine